

"Mégis, ha Magyarország abba a helyzetbe állíthatnák, hogy választania kellene ennek a békének elfogadása vagy visszautasítása között, úgy tulajdonképpen arra a kérdésre adna választ: helyes-e öngyilkosnak lennie, nehogy megöljék."

Gróf Apponyi Albert beszéde Versaillesben

Igen tisztelt Elnök úr, Uraim!

Engedjék meg, hogy még egyszer megköszönjem, hogy alkalmat adtak nekünk álláspontunk kifejtésére. Tulajdonképpen szóbeli tárgyalást kívántam, mert nézetem szerint ez az egyedüli eszköz, amely bennünket a megértéshez és az előttünk fekvő szövevényes kérdések helyes megismeréséhez vezethet. A Legfelsőbb Tanács azonban akaratát más irányban már megállapította, így meg kell ez előtt hajolnom. Elfogadom tehát az elém állított helyzetet és hogy idejüket túlságosan igénybe ne vegyem, egyenesen a tárgyra térek.

A mi szemünkben a tegnapot a mai naptól a békefeltételek hivatalos megismerése választja el. Érzem a felelősség roppant súlyát, amely reám nehezedik abban a pillanatban, amikor Magyarország részéről a békefeltételeket illetőleg az első szót kimondom. Nem tétovázom azonban és nyíltan kijelentem, hogy a békefeltételek, úgy, amint Önök szívesek voltak azokat nekünk átnyújtani, lényeges módosítás nélkül elfogadhatatlanok. Tisztán látom azokat a veszélyeket és bajokat, amelyek a béke aláírásának megtagadásából származhatnak. Mégis, ha Magyarország abba a helyzetbe állíthatnák, hogy választania kellene ennek a békének elfogadása vagy visszautasítása között, úgy tulajdonképpen arra a kérdésre adna választ: helyes-e öngyilkosnak lennie, nehogy megöljék.

Szerencsére még nem tartunk ilyen messze. Önök felszólítottak bennünket, hogy tegyük meg észrevételeinket. Ezek közül bátrak voltunk már egynéhányat a békefeltételek átvétele előtt átnyújtani. Meg vagyunk győződve róla, hogy Önök a már átnyújtott és a jövőben átnyújtandó megjegyzéseinket a viszonyok nehézsége által követelt komolysággal és lelkiismeretességgel fogják áttanulmányozni. Reméljük tehát, hogy meg fogjuk győzni Önöket. Reméljük ezt annál is inkább, mert nem áll szándékunkban sem ma, sem későbbben érzelmeinkkel kérkedni, vagy kizárólag azoknak az érdekeknek szempontjára helyezkedni, amelyeket feladatunk megvédelmezni. A legjobb akarattal iparkodunk keresni oly álláspontot, amely a kölcsönös megértést lehetővé teszi. És, Uraim, ezt az álláspontot már megtaláltuk. Ez a nemzetközi igazságosság, a népek szabadságának nagy eszméje, amelyet a Szövetséges Hatalmak oly fennen hirdettek, továbbá a béke közös nagy érdekei, az állandóság és Európa rekonstrukciója biztosítékainak keresése.

Ezeknek az elveknek és érdekeknek szempontjából vizsgáljuk meg a nekünk felajánlott béke feltételeit.

Nem titkolhatjuk el, mindenekelőtt, megütközésünket a békefeltételek mérhetetlen szigorúsága felett. E megütközés könnyen megmagyarázható. A többi háborút viselt nemzettel, Németországgal, Ausztriával és Bulgáriával kötött béke feltételei mindenesetre szintén szigorúak. De közülük egyik sem tartalmazott a nemzet életére lényeges oly területi változtatásokat, mint azok, amelyeket velünk elfogadtatni akarnak. Arról van szó, hogy Magyarország elveszítse területének kétharmad- és népességének majdnem kétharmad részét, és hogy a megmaradt Magyarországtól a gazdasági fejlődés majdnem összes feltételei megvonassanak. Mert az ország e szerencsétlen középső része, elszakítva határaitól, meg lenne fosztva szén-, érc- és sóbányáinak legnagyobb részétől, épületfájától, olajától, földgázforrásaitól, munkaerejének jórésztől, alpesi legelőitől, amelyek marhaállományát táplálták; ez a szerencsétlen középső rész, mint mondtam, meg lenne fosztva a gazdasági

fejlődés minden forrásától és eszközétől, ugyanakkor, amikor azt kívánják tőle, hogy többet termeljen. Ily nehéz és különös helyzet előtt állva, kérdezzük, hogy a fent említett elvek és érdekek mely szempontja váltotta ki ezt a különös szigorúságot Magyarországgal szemben?

Talán az ítékezés ténye lenne ez Magyarországgal szemben?

Önök, Uraim, akiket a győzelem a bírói székhez juttatott, Önök kimondották egykori ellenségeiknek, a Központi Hatalmaknak bűnösségét és elhatározták, hogy a háború következményeit a felelősökre hárítják. Legyen így; de akkor, azt hiszem, hogy a fokozat megállapításánál a bűnösség fokával arányban kellene eljárni, és mivel Magyarországot sújtják a legszigorúbb és létét leginkább veszélyeztető feltételekkel, úgy azt lehetne hinni, hogy éppen ő az, aki az összes nemzetek közül a legbűnösebb. Uraim! Anélkül, hogy e kérdés részleteibe bocsátkoznék, hiszen ezt benyújtandó okmányaink fogják megtenni, ki kell jelentenem, hogy ezt az ítéletet nem lehet kimondani oly nemzet fölött, amely abban a pillanatban, amidőn a háború kitört, nem bírt teljes függetlenséggel és legfeljebb csak befolyást gyakorolhatott az Osztrák-Magyar Monarchia ügyeire és amely nemzet ezt, mint a legutóbb nyilvánosságra hozott okmányok bizonyítják, fel is használta arra, hogy helytelenítse azokat a lépéseket, amelyeknek a háborút elő kellett idézniük.

Nem hiszem továbbá, hogy ítélettel állunk szemben, mert hiszen az ítélet oly eljárást tételez fel, amelyben a felek egyforma körülmények között hallgattatnak meg és egyformán tudják érveiket érvényre juttatni. Magyarországot azonban mindeddig nem hallgatták meg; lehetetlen tehát, hogy a békefeltételek ítélet jellegével bírjanak.

Vagy talán a nemzetközi igazságosság elvének oly alkalmazásáról van szó, amelynek célja a poliglott államalakulatok helyett, amelyek közé Magyarország is tartozik, olyan új alakulatokat létrehozni, amelyek igazságosabban oldják meg a területi kérdést a különböző nemzetiségek között és amelyek hatásosabban biztosítják azok szabadságát? Ha a tényeket tekintem, úgy kénytelen vagyok kételkedni, hogy ez a törekvés eredményezte a kérdés ily módon való megoldását.

Mindenekelőtt a Magyarországtól elszakítandó 11.000.000 léleknek 35%-a magyar, amely három és félmilliót jelent akkor is, ha a mi érdekeinkre legkedvezőtlenebb számítást vesszük is alapul. Elszakítanak még a békefeltételek körülbelül egy és egynegyed millió németet, ami a magyarság százalékszámával együtt az egésznek 45%-át jelenti. Ezekre nézve a nemzetiségi elv ilyen alkalmazási módja nem előnyt, hanem a szenvedések sorát jelentené. Ha feltesszük tehát - amitől távol állok -, hogy a nemzetiségi elv alkalmazása a fennmaradó 55%-ra nézve előnyösebb állapotot teremtené, mint a történelmi Magyarországon, még mindig az elszakítandó népesség majdnem felére nézve ez az elv nem vonatkozhat, vagy ha vonatkozik, úgy fordított értelemben. Nézetem szerint pedig, ha elvekről van szó, úgy azokat egyenlő módon kell alkalmazni mindazokra, akiket a szerződés rendelkezései érintenek.

Menjünk azonban tovább és tekintsük a Magyarország romjain megnövekedett államokat. Megállapíthatjuk, hogy faji szempontból ezek is éppen úgy, vagy talán még jobban részekre lesznek darabolva, mint az egykori Magyarország. Nem célom Önöket, Uraim, kifárasztani azoknak az adatoknak felsorolásával, amelyeket az e kérdésben benyújtandó okmányaink különben is tartalmazni fognak. Addig is azonban, amíg ezeket megismerhetik, kérem Önöket, fogadják el állításaimat, hogy követhessék következtetéseimet, amelyeket levezetni bátor leszek.

Nem látom be, hogy a nemzetiségi elv, a nemzeti egység elve nyerne ezáltal a feldarabolás által. Egyetlen következménye volna ennek, amelyet bátor leszek megemlíteni, anélkül, hogy bárkivel szemben is támadó szándékom lenne. Csak egyszerűen megállapítani kívánom azt a tényt, hogy e következmény a nemzeti hegemoniának átruházása volna oly fajokra, amelyek jelenleg többnyire alacsonyabb kulturális fokon állanak. Következtetésem igazolására egy pár számadatot idézek.

A magyarságnál az írni és olvasni tudók arányszáma megközelíti a 80%-ot; a magyarországi németeknél a 82%-ot; a románoknál a 33%-ot; a szerbeknél az 59 és egynéhány tizedet, majdnem a 60%-ot. Ha a felsőbb társadalmi osztályokat tekintjük és számításba vesszük azokat, akik gimnáziumot végeztek és letették azt a vizsgát, amely Franciaországban a baccalaureat-nak felel meg, úgy megállapíthatjuk, hogy a magyarok arányszáma azok között, akik ily tanulmányokat végeztek, vagy az érettséginek megfelelő képzettséget érték el, 84%, jóllehet a magyarok az összes népességnek csak 54,5%-át teszik; a románok arányszáma az ily tanulmányokat végzettek között 4%, pedig az egész népesség 16%-át alkotják; a szerbeké 1%, jóllehet számuk az egész népesség 2,5%-a. Ismétlem, hogy ez a megjegyzésem nem bír senkivel szemben bántó éllel. Ennek a helyzetnek egyedüli oka, hogy ezek a szomszédos népek történelmük szerencsétlen eseményei folytán későbbben léptek be a művelt népek családjába, mint mi. A tény azonban tagadhatatlan.

Nézetem szerint a nemzeti hegemoniának egy alacsonyabb kulturális fokra való átruházása nem közömbös az emberiség nagy kulturális érdekei szempontjából. Ebben az irányban már most vannak bizonyítékaink. Szomszédaink, akik területünk egy részére törnek, már legalább egy éve hatalmukba kerítették azokat; a fegyverszüneti szerződés értelmében ugyan joguk lett volna ezeknek a területeknek katonai megszállására, de ők kisajátították a kormányzás egész gépezetét is. Ennek látjuk már a következményeit. Külön okmányban fogjuk bemutatni, hogy ez alatt az egy év alatt mily nagy kulturális értékek romboltattak le. Látni fogják, Uraim, ezekben az okmányokban, hogy két egyetemünk, amelyek a kultúra legmagasabb fokán állanak, a kolozsvári, a magyar kultúra egyik régi székhelye és az újabb keletű pozsonyi egyetem, tönkretétettek. A tanárok elűzettek és szeretném, ha megtudnák Önök, hogy kiket ültettek a helyükbe. Felhívom Önöket, hogy küldjenek ki tudósokból álló bizottságokat, hogy a való helyzetet megismerjék és hogy az összehasonlítást megtehessek. Lehetetlen, hogy ezek az egyetemek és ezek a tanári karok, amelyeknek történelme a messze múltba visszanyúlik és amelyek most megsemmisítették, helyettesíthetők legyenek a megszálló nemzetek szellemi erőtartalékaiból. Ezek a nagy kulturális intézmények belátható időben nem pótolhatók.

Hasonló a helyzet az egész közigazgatási gépezetnél és a tanítótestület mindegyik fokánál. Csupán a román megszállott területeken több mint kétszáz ezer gyermek az utca porában nevelődik a tanítóhiány folytán, mivel a magyar tanítók kiutasítottak és pótolni őket nem bírják.

Uraim! Azt hiszem, hogy az emberiség nagy érdekei szempontjából nem lehet sem közömbösen, sem megelégedettséggel szemlélni azt a körülményt, hogy a nemzeti hegemonia oly fajokra száll át, amelyek ha a legjobb reménységgel kecsegtetnek is a jövőre nézve, de ma még a kultúra alacsony fokán állanak.

Láttuk már, hogy a szigor, amellyel Magyarországot sújtják, nem eredhet az ítélkezés tényéből. Láttuk, hogy a nemzetiségi elv sem nyerne ezáltal semmit. Talán akkor oly szándékkal állunk szemben, amely a népek szabadságának eszméjét követi?

Úgy látszik, hogy ennek a szándéknak kiinduló pontja az a feltevés, amely szerint Magyarország idegen nyelvű lakosai szívesebben tartoznának oly államhoz, amelyben az államfenntartó elemet fajrokonai alkotják, mint Magyarországhoz, ahol a magyar hegemonia érvényesül. Ez azonban csak feltevés; és ha a felvételek útjára léptünk, úgy bátor vagyok megjegyezni, hogy e feltevés fordított értelemben alkalmazható arra a 45% magyarra és németre, akik most egy új államhoz csatoltatnak és akikről feltehető, hogy szívesebben maradnának a magyar állam polgárai. Ez az okoskodás nem jelentene mást, minthogy az előnyöket a másik oldalra helyezzük. De miért induljunk ki sejtésekből és miért helyezkedjünk felvételekre, amikor a valóság megállapítására rendelkezésünkre áll az eszköz, egyszerű, de egyetlen eszköz, amelynek alkalmazását hangosan követeljük, hogy e kérdésben tisztán lássunk. És ez az eszköz a népszavazás.

Amidőn ezt követeljük, hivatkozunk Wilson elnök úr által oly kiválóan szavakba öntött nagy eszmére, amely szerint az embereknek egyetlen kapcsolata, az államok lakosságának egyetlen része sem helyezhető akarata, megkérdése nélkül, mint valami marhanyáj, egy idegen állam fennhatósága alá. Ennek a nagy eszmének a nevében, amely különben az erkölcsi alapon nyugvó egészséges emberi felfogásnak egy axiómája, követeljük a népszavazást hazánk azon részeire vonatkozólag, amelyeket tőlünk most elszakítani akarnak. Kijelentem, hogy előre is alávetjük magunkat e népszavazás eredményének, bármi legyen is az. Természetesen követeljük, hogy a népszavazás olyan körülmények között tartassék meg, hogy annak szabadsága biztosítva legyen.

A népszavazás annál is inkább szükséges, mivel a Nemzetgyűlés, amely végső fokon hivatott a javasolt békefeltételek fölött dönteni, csonka lesz. A megszállt területek lakói nem lesznek itt képviselve. Nincsen olyan kormány vagy Nemzetgyűlés, amely jogi vagy erkölcsi szempontból jogosult volna dönteni azoknak a sorsa fölött, akik ott képviselve nincsenek. Különben a békeszerződés e tekintetben oly kifejezéseket tartalmaz, amelyekben e nehézség sejtelve rejlik. "Magyarország a maga részéről lemond, amennyiben számottarthatna..."; ezek körülbelül a békeszerződés szavai. Valóban nem érezzük magunkat feljogosítva oly határozatok hozatalára, amelyek akár jogi, akár morális kötelezettségeket rónának a lakosságnak arra a részére is, amely a Nemzetgyűlésben képviselve nem lesz.

Maga az eszme kívánja, hogy ezt a követelésünket a Békekonferencia elé terjesszük. Ha egykori területünk, a történelmi Magyarország érdekében felhozandó érveink az önök szemében nem lesznek eléggé döntőek, úgy azt javasoljuk, hogy kérdezzük meg az érdekelt népeket. Előre is alávetjük magunkat ítéletüknek. Ha pedig mi ezt az álláspontot foglaljuk el és ha ellenfeleink követeléseiket és aspirációikat nem merik a nép ítélete alá bocsátani, úgy vajon kinek a javára szól a föltevés?

Még egy szempontból vehetjük tekintetbe a népek önrendelkezési jogát. Megkockáztatható volna az az állítás, hogy talán a nemzeti kisebbségek jogai hatásosabban lennének biztosítva az új államok területén, mint ahogyan Magyarországon voltak. Ez alkalommal nem akarok védőbeszédet tartani azon eljárás fölött, amelyet Magyarországon a nem magyar fajok állítólagos elnyomása tekintetében követtek. Csak annak állítására szorítokozom, hogy nagyon örülnénk, ha a tőlünk elszakított területeken magyar testvéreink ugyanazon jogoknak és előnyökben birtokában lennének, amellyel Magyarország nem magyar ajkú polgárai bírtak. Erre a kérdésre lesz alkalmunk még visszatérni. Ebben a pillanatban nem vagyok hivatva erről beszélni, már csak azért sem, mivel nem állnak rendelkezésemre a nélkülözhetetlen okmányok. De kész vagyok bármikor és bárkivel szemben e kérdést behatóan megvitatni. Állíthatom azonban, hogy ha az egykori Magyarország nemzetiségi politikája még annál is

rosszabb lett volna, mint azt elkeseredettebb ellenségeink állították, még akkor is jobb annál a helyzetnél, amelyet szomszédaink és csapataik a megszállt területen teremtettek.

Elő fogunk terjeszteni, Uraim, egy egész sorozat okmányt, különösen azokra a tényekre vonatkozólag, amelyek Erdélyben történtek. Szigorúan megvizsgáltuk az összes jelentéseket, amelyek e tekintetben beérkeztek és jóllehet ezeknek az okmányoknak hitelességét az erdélyi három keresztény egyház, a katolikus, kálvinista és az unitárius egyház vezetői erősítik meg, mégsem kívánjuk - nem kívánhatjuk -, hogy pusztá állításunknak hitelt adjanak, mert hiszen szavaink ellentétben állanak más oldalról származó nyilatkozatokkal. Kérjük azonban Önöket, hogy vizsgálják meg a helyszínen a történeteket, küldjenek ki a végső döntés előtt a helyszínére szakemberekből álló bizottságot, hogy meggyőződhesse azokról a tényekről, amelyek az említett területen végbemennek. Egyedül mi követeljük Uram, hogy a helyzetet borító homály eloszlattassék, egyedül mi törekszünk olyan döntésekre, amelyek a kérdés helyes ismeretéből fakadnak.

Kérjük még továbbá azt is, hogy abban a végső esetben, ha terület-változtatásokat fognak reánk kényszeríteni, a nemzetiségi kisebbségek jogainak védelme hatásosabban és részletesebben biztosíttassék, mint azt a nekünk átnyújtott békejavaslat tervbe veszi. A mi meggyőződésünk szerint a tervbe vett biztosítékok elégtelenek. Erősebb biztosítékokat kívánunk, amelyeket a Magyarország területén megmaradó idegen ajkú lakosokkal szemben mi is készek vagyunk alkalmazni. E tekintetben meghatalmazottjaikkal már teljes egyetértésre jutottunk. Azt hisszük azonban, hogy szomszédainknál erőteljesebb biztosítékok elérése nehézségekbe fog ütközni, mert hiszen elfogultságuk fajtestvéreikkel szemben ismeretes. A múlt tanulságai is kényszerítenek bennünket arra a feltevésre, hogy e kérdésben szívós ellenállásra fogunk találni. A román csapatoknak a demarkációs vonalra való visszavonása tekintetében, amelyet több ízben kértünk és amelyet kormányunk a békedelegáció Párizsba való kiküldésének feltételévé tett, a Szövetséges Hatalmak oly erélyesen léptek fel a román kormánynál, hogy lehetetlennek látszott, hogy ne teljesítsék a Szövetséges Hatalmak követelését. És mégis így történt. Azt hiszem megértik tehát, Uraim, aggodalmainkat testvéreinket illetően, ha ők ezen idegen uralom alá kerülnének.

Sorra vettem, Uraim, az elveket, amelyek a békefeltételek megállapításánál számbajöhetnek és megállapíthatom, hogy nem tudtam a nemzetközi igazságosság, a nemzetiségi és a népek szabadsága elvének oly alkalmazását megtalálni, amely a nekünk felajánlott béke indító okait kellőleg megvilágította volna. Talán a fejtegetéseim bevezetésében már említett érdekek, a béke nagy érdekei, az állandóság és Európa rekonstrukciója sugallták őket?

Uraim! A magyar probléma az általános problémának nem oly kis része, mint azt a statisztika nyers számaiból következtetni lehetne. Ez a terület, amely Magyarországot alkotja és amely jogilag ma is Magyarország, századokon át rendkívül fontos szerepet játszott Európában, különösen Közép-Európában a béke és a biztonság fenntartása tekintetében. A magyar honfoglalást és a magyaroknak a keresztény hitre való áttérését megelőző évszázadokban hiányzott itt a nyugalom és a biztonság. Közép-Európa a legkülönbözőbb barbár népek támadásainak volt kitéve. A biztonság csak ettől a pillanattól fogva állt fenn, amikor a magyar védővonal kialakult. Az állandóság és a béke általános szempontjaiból rendkívül fontos, hogy a zavarok kelet-európai főfészke ne nyerjen tért és ne terjeszkedjék ki Európa szívéig. A történelmi fejlődésnek azonban gátat vetett a Balkán-félszigeten a török hódítás és így az egyensúly ott nem állott helyre. Adja az Ég, hogy ez mielőbb bekövetkezzen. De ma rendkívül fontos, hogy e zavarok, amelyek Európa békéjét oly sokszor háborították meg és

amelyek bennünket már több ízben a háború küszöbére sodortak, onnan ne terjedhessenek tovább.

A történelmi Magyarország töltötte be azt a feladatot, hogy oly államot tartva fenn, amelyben egyensúly és biztonság uralkodott, megvédte Európát a keletről fenyegető közvetlen veszedelmek elől. Ezt a hivatását tíz századon át töltötte be és erre egyedül organikus egysége képesítette. Idézem a nagy francia geográfusnak, Reclus Elisének szavait, amelyek szerint ez az ország oly tökéletes földrajzi egység, amely Európában egyedül áll. Folyóink és völgyeink rendszere, amelyek a határokról kiindulva a középpont felé törekszenek, oly egységet alkotnak, amely csak egységes hatalom által kormányozható. Részeinek gazdasági függése szintén a legteljesebb, miután a közép hatalmas gazdasági üzemet alkot, a szélek tartalmazzák pedig mindazt az anyagot, amire a gazdasági fejlődés szempontjából szükség van.

A történelmi Magyarország tehát Európában egyedülálló természetes földrajzi és gazdasági egységgel rendelkezik. Területén sehol sem húzhatók természetes határok és egyetlen részét sem lehet elszakítani anélkül, hogy a többiek ezt meg ne szenvedjék. Ez az oka annak, hogy a történelem tíz századon át megőrizte ezt az egységet. Önök visszautasíthatják a történelem szavait mint elvet egy jogi konstrukció megépítésénél, de a történelem tanulságát, amelyet az ezer éven át hangoztatott, figyelembe kell venniük. Nem a véletlen, hanem a természet szavai beszélnek itt. Magyarország az organikus egység minden feltételével rendelkezik, egyet kivéve, és ez a faji egység. De azok az államok, amelyeket a békeszerződés értelmében Magyarország romjain építenének fel, szintén nem rendelkeznek a faji egységgel. Az anyanyelv egysége hiányzott egyedül Magyarországon az egység feltételei közül, és hozzáteszem, hogy az alakítandó új államok az egység egyetlen alapelvével sem fognak bírni. Az alakítandó új államok átvágnák a földrajz természetes határait, megakadályoznák a hasznos belső vándorlást, amely a munkást a kedvezőbb munkaalkalmak felé irányítja; megszakítanák a tradíció fonalait, amelyek a századokon át együtt élőket közös mentalitásban egyesítették, akik ugyanazon eseményeket, ugyanazt a dicsőséget, fejlődést és ugyanazokat a szenvedéseket élték át. Jogosult-e a félelmünk tehát, hogy itt az állandóságnak kipróbált oszlopa helyett a nyugtalanságnak újabb fészkei fognak keletkezni? Nem szabad magunkat illúziókban ringatnunk. Ezeket az új alakulatokat az irredentizmus aknázná alá, sokkal veszedelmesebb formában, mint azt Magyarországon egyesek fölfedezni vélték. Ez a mozgalom, ha létezett is Magyarországon a műveltebb osztály egy részénél, a nép nagy tömegeit sohasem hatotta át. Az új alakulatokat azonban oly nemzetek irredentizmusa aknázná alá, amelyek nemcsak idegen hatalom uralmát éreznék, de az övékénél alacsonyabb kultúrájú nemzet hegemoniáját is. És itt organikus lehetetlenséget kell megállapítanunk. Mindenesetre feltételezhetjük, hogy még egy magasabb kulturális fokon álló nemzetiségi kisebbség is képes a hegemonia gyakorlására egy alacsonyabb fokon álló többséggel szemben, de hogy egy alacsonyabb kulturális fejlettséggel bíró kisebbség, vagy egy igen csekély többség hegemoniával bírhatson, elérhesse a felsőbbség önkéntes elismerését és a morális egybeolvadást egy magasabb kulturális fokot elért nemzetiséggel szemben, ez, Uraim, organikus lehetetlenség.

Előszeretettel vádolnak meg bennünket azzal a szándékkal, hogy a kérdések nekünk nem tetsző elintézését erőszakkal fogjuk megváltoztatni. Távol állunk, Uraim, az ily kalandos tervektől. Mi reményeinket az igazságnak és azoknak az elveknek morális erejére alapítjuk, amelyekre támaszkodunk és amit nem tudunk elérni ma, annak megvalósulását a Népek Szövetségének békés akciójától várjuk, amelynek egyik feladata lesz orvosolni azokat a nemzetközi helyzeteket, amelyek a béke fennmaradását veszélyeztethetnék. Ezt kijelentem, nehogy szavaimban gyermekes és fölösleges fenyegetést lássanak. De kijelentem azt is,

Uraim, hogy olyan mesterkélt rendelkezésekkel, mint amilyeneket a békeszerződés tartalmaz, Európa ennek az általános béke szempontjából oly fontos és sokat szenvedett részében alig lehetséges békés politikai helyzetet teremteni. Közép-Európát a keletről jövő veszedelmekkel szemben egyedül a történelmi magyar terület stabilitása tudja megőrizni.

Európának szüksége van gazdasági rekonstrukcióra. A gazdasági fejlődést azonban az új alakulatok bizonyára meg fogják gátolni. Ez a körülmény a megmaradt Magyarországon szükségképpen be fog következni. De hasonló lesz a helyzet az elszakított részeken is. E területek alacsonyabb kultúrájú nép alacsonyabb fokú adminisztrációja alá rendelve, elszakítva ennek az organikus egységnek többi részétől, amelyekkel kapcsolatban újból virágzásnak indulhatnának, a stagnálásra, vagy valószínűleg a visszaesésre vannak kárhóztatva.

Európának szüksége van szociális békére. Önök jobban ismerik azokat a veszélyeket, amelyek ezt a békét fenyegetik. Önök jobban tudják mint én, hogy a háború következményei megzavarták és egyensúlyából vetették ki a gazdasági élet szellemét és feltételeit. A múlt szomorú tapasztalataiból tudjuk, hogy a felforgató elemek sikerei mind annak a következményei, ami aláásta a társadalom morális erejét, tehát mind annak, ami meggyöngyítene a nemzeti érzést és előidézte a munkanélküliség nyomorát. Ha Európának ebben a részében, amely még mindig közel áll a bolsevizmus égő fészkéhez, megnehezítik a munka feltételeit, megnehezítik a munka újból való megkezdését, ezáltal csak a társadalmi béke veszélyei nyernek újabb tápot. Védővonalak tehetetlenek a járványok, különösen a morális járványok ellen.

Mindezekkel a teóriákkal szemben Önök felhozhatják mint döntő tényezőt, a győzelmet és a győzők jogait. Elismerjük ezeket, Uraim. Elég reálistan gondolkozunk politikai kérdésekben, hogy ezzel a tényezővel kellőképpen számoljunk. Ismerjük tartozásunkat a győzelemmel szemben. Készek vagyunk vereségünk váltságdíját megfizetni. De ez lenne az újjáépítésnek egyedüli elve? Az erőszak volna az egyedüli alapja az építésnek? Az anyagi erőszak lenne az egyedüli fenntartó eleme annak a konstrukciónak, amely összeomlóban van, mielőtt az építés befejeződött volna? Európa jövője igen szomorú lesz ebben az esetben. Nem hisszük, Uraim, hogy a győztes hatalmaknak ez volna a mentalitása; ezeket az elveket nem találjuk meg azokban a nyilatkozatokban, amelyekben Önök megállapították azokat az eszméket, amelyeknek győzelméért harcoltak és amelyekben megjelölték a háború céljait.

Ismétlem, nem hisszük, hogy ez volna a győzelmes nagy nemzetek mentalitása. Ne vegyék rossz néven, hogy a most győzelmes Franciaországon, Anglián és Olaszországon túl meglássam a körvonalait annak a másik Franciaországnak, amely mindig a nagylelkű törekvéseknek előőrse és a nagy eszméknek szócsove volt, annak a másik Angliának, amely a politikai szabadságok szülőanyja volt, és annak az Olaszországnak, amely a reneszánsznak, a művészeteknek és a szellemi fejlődésnek a bölcsője volt. És ha duzzogás nélkül ismerem el a győző jogát, úgy azzal a másik Franciaországgal, Angliával és Olaszországgal szemben egész másképp érzek; hálával hajlok meg előttük és szívesen fogadom el őket mestereinkül és nevelőinkül. Engedjék meg, Uraim, hogy azt tanácsoljam: ne veszélyeztessék örökségüknek ezt a legjobb részét, ezt az erkölcsi fölényt, amelyre Önöknek joguk van, az erőszak fegyverének alkalmazásával, amely ma az Önök kezében van, de amelyet holnap más ragadhat meg, míg amaz megmarad.

Bízva ezeknek az eszméknek az erejében, a bennünket környező minden nehézség, minden rosszakarat és minden akadály dacára, amelyeket utunkon felhalmozni iparkodnak,

bizalommal lépünk arra az útra, amely végre megnyílt előttünk, hogy részt vehessünk a béke munkájában; és tesszük ezt a legteljesebb jóhiszeműséggel. Bízunk azoknak az eszméknek az őszinteségében, amelyeket Önök kijelentettek. Jogtalanság volna Önökkel szemben másképpen gondolkoznunk; bízunk az erkölcsi tényezők erejében, amelyekkel ügyünket azonosítjuk, és kívánom Önöknek, Uraim, hogy a győztes fegyvereknek dicsőségét szárnyalja túl a béke megteremtésének dicsősége, amellyel Önök az egész emberiséget megajándékozzák.

Csak egy pár szót kívánok még, Uraim, némely részletkérdést illetőleg megjegyezni. Beláthatják, hogy nem térhettem ki a nekünk felajánlott béke részletes tárgyalására. Egyedül a területi kérdéssel foglalkoztam, mert ez a kérdés magában foglalja a többiekét. Fel szeretném hívni azonban figyelmüket még egynéhány pontra, amelyeknek megoldása nézetem szerint rendkívül sürgős.

Mindenekelőtt a humanizmusnak egyik kérdése, a hadifoglyoknak kérdése áll előttünk. A békeszerződés szavai szerint a hadifoglyok hazaszállítása csak a béke ratifikációja után történik meg. Kérem Önöket, Uraim, ne vegyenek tekintetbe egy formalizmust, amely miatt annyi ártatlan család szenvedhetne. A szerencsétlen szibériai hadifoglyok ügyében külön beadvánnyal fordultunk a Legfelsőbb Tanácshoz. Ennek a kérdésnek a megoldásánál hivatkozom az Önök emberies érzésére; oly érzések ezek, amelyeknek még háborús időben is fölötte kell állnia a politikának.

Még egy megjegyzést kívánok tenni a pénzügyi határozatokra vonatkozólag. Nézetem szerint a békeszerződés nem veszi eléggé figyelembe Magyarország különleges helyzetét. Magyarországnak két forradalmat, a bolsevizmus négy hónapos dühöngését és több hónapos román megszállást kellett átélnie. Ilyen körülmények között lehetetlen, hogy a szerződés által tervbe vett pénzügyi és gazdasági határozatokat végre tudjuk hajtani. Ha a győztes hatalmak polgárai által részünkre folyósított hitelek a béke aláírásának pillanatában - amint ezt a javaslat kimondja - felmondhatók lesznek, ez a fizetőképtelenséget, a csődöt jelenti, amelynek visszahatását kétségkívül a győztes hatalmak is éreznék. Elismerem, hogy sok hitelezőnk van az Önök országaiban. A hitelek visszafizethetők lesznek, ha erre nekünk időt engedélyeznek, de nem lesznek visszafizethetők, ha azonnal követelik azokat tőlünk.

Azt követelik továbbá tőlünk - és ez is igazolja, hogy mennyire célravezetőbb lett volna bennünket előzőleg meghallgatni -, hogy mi Ausztriának vasércet szállítsunk. Mivel magunk is abban a helyzetben vagyunk, hogy ércet kell importálnunk, ezt a rendelkezést nem tudjuk teljesíteni. Hasonló a helyzet az épületfa tekintetében.

Ezekre a részletekre nézve kérem az Önök jóakarátú megfontolását, amelyet már az Önök képviselői részünkre kilátásba helyeztek. Mielőtt szavaimat befejezném, hálásan köszönöm, Uraim, hogy alkalmat adtak nekem, álláspontomnak élőszóval való kifejtésére, és hogy beszédemet oly jóakarátú és állandó figyelemmel kísérték.



